National Library of Israel
Doar Hayom - דאר היום, 21.01.1927, page 6

מבעד למסוה

(שעורים בהסתכלות)

כורם עסקן חשוב מראשון-לציון נפגש בשבוע זה בירושלים עם ר ו ז ו ב מפתח־תקוה וברך אותו על מאמרו היפה „עד מתי"? כנגד הפרעות של הפ־עלים בחיפה, ז"י, ומעשיהם הטובים בארץ.

— „אתה לוחץ את ידי" — אמר לו רוזוב — „לאות תודה והכרה והנה פנו בי הרצפלד זה עכשיו והצהיר לי בפרוש כי רשמו את שמי אצלם ב ס פ ר ז ה ש ה ו ר שלהם".

— „נו, ומה ענין לחם?" — שאל האכר הראשוני.

— „אמרתי לחם" — השיב בעל־המאמר — כי ה„כפר השחור" שלהם הוא ס פ ר־ה ז ה ב שלי!"...

*

ואני פגשתי בשבוע זה לא ברחוב אלא בסתם עתונאי ושאלתיו, כמובן, על מצבו ואם יש לו פרנסה בזמן האח־רון.

— „ברוך השם!" —ענה לי בתמי־מות — „אני כותב בשביל ה ק ר־נ ל ת".

והשבתי בלבי: לפנים היו לנו יושבי־קרנות ועכשיו יש לנו גם ס ו פ ר י־קרנות...

— „ומהיכן א ת ה חי? — שאלתי צעיר אחד, איזה „קורספונדנט'ל" מעתוני חו"ל.

— „אני חי על עטי"! — החזיר לי ברציניות.

— „הגם אתה כותב „בשביל הקר־נות"? — היתה שאלתי.

— „חס ושלום" — החזיר הצעיר

— „אני כותב לאבי באמריקה והוא שולח לי כסף לחיות"...

*

ועכשיו, תלמידי החביבים, הפצתי לכם דבר מעציב, מעציב מאד מזמננו, אלא שאינני רוצה לקלקל את מצב־הרוח הטוב שלכם ועל"כ אדבר לכם קצת ע"א — ה„סטודיה", כלומר: ב ת־הספר למשחקים בעירנו.

איני יודע אם זכיתם להיות בין המאושרים, שהוזמנו לנשף הדרמטי בשבוע זה, כדי לשמע את הנאומים העברים ע ל הבמה ואת השיחות האנג־ליות, הרוסיות, הגרמניות והבלתי־עבריות לפני הבמה, אחרי הבמה ובשעת הבמה — ובעיקר, כדי לראות את השעורים לדינמא, מעשה ידיהם להתפאר של מרת ארנון שתתי' ור' גנסין נ"י.

ולמה נכחד? — התיכת אמנות יפה ראינו על הבמה במערכה הראשונה, ב„בתו־המלאכה", בשעה שהם מחקים את בעלי־המלאכה שלנו, חרשי עץ וחרשי־ברזל, גם חרשי־סנדלים וביחוד את „עמך!" והכל בלא כלי־אומנות בידיהם, מלאכת מ ח ש ב ת ממש. ובאמן כל־כך מבעי! ואולם, דבר אחד מוזר ובלתי טבעי היה בולט לנגד עינינו במערכה הראשונה.

שערו בנפשכם: ארבע קבוצות של פועלים בזמננו עברו רבע שעה בלי ש ב י ת ה א ח ת, היתכן? — זהו דבר בלתי טבעי ובלתי מתאים כלל לזמננו עכשיו, והנברת ארנון תשתדל בודאי לתקן את המעוות הזה בנשף הבא...

ועוד לקוי אחד גדול מצאנו על הב־מה: חסר היה קצת „פיטוריזם" ולא ראינו הפעם לנגד עינינו אף קורטוב מכל הני מילי מעליותא שנשתבחו בהם התיאטרונים המודרניים שלנו דהאידנא: לא כתלים עקומים, לא שלחנות הפיכים וכסאות יוצאי־דפן, אה לא העויות ועצעוקת משונות המטו־לות אימה על הצבור, הן בלא „איפכא מיסתברא" אי־אפשר אצלנו על הבמה. אין זו אמנות כלל, ועצתי אמונה לגנ־סין שיעמד על ה„קלקול" הזה בעוד מועד...

*

ועכשיו רבותי, מ„הסטודיה" הדרמ־תית שלנו בירושלים אל ה„סטודיה" הטוג־קומית שלנו בת„א, כלומר בעי־רית ת„א.

מועצת העיריה העברית שלנו נתנה בשבוע זה „שער לדוגמא" של נמוסים פרלמנטריים ומרמ־נגולוגיה דיפלומטית ומיפתית, כראוי לעיריה העבריה הראשונה בביתנו הלאומי. וכדי לזכות את הרבים, אזרתי כגבר חלצי והשתדל־תי לאסף ולכנס את כל הבטויים הנאים והמוצלחים, שנזרקו מפי ה„משחקים" שלנו בעיריה ורשמתי את כל המונחים היפים, שקבעו הכמי הדיפלומטיה והמינהל שלנו, להיות למופת ולשמש לרוגמא לכל אחב"י בעיריות, בוערים ובאספותינו בארץ.

רשימה זו נערכה, כמובן, עפ"י הפרטי־כל של ישיבתם האחרונה בת„א, בלשונם הזהב ממש, ומהראוי שהעי־ריה תדפיס על חשבונה את ה„מלון" הזה בחוברת מיוחדה כדי להפיצה בקהל.

המתחיל במצוה הוא, כמובן, באי־כחם של פועלי־ציון.

ערם: מודיע כי כל הענין מעורר כבר ב ה י ל ה.

ד"ר בנימיני: (ריביזיוניסט) מסיים את נאומו כי „צריך ש ה ק ו מ ד י ה הו תגמר"!

מברסקי (מיניסטר הכספים): צועק לבונרצ'וב: „זאת היא צ ב י ע ו ת!" — ממש כמו בפרלמנטים הגדולים באירופא במקולקלים שבהם.

בונרצ'וב, מנהל הגמנסיה העברית אף הוא אינו „קטלא קטיא" ולא ממן את לשונו בצלחתו. הוא צועק בקולו המצויץ לטברסקי: „אנה מחקת את תקציב החנוך, נכון, זאת היא צ ב י ע ו ת!" (צורדיק „שנץ"!).

הרב בן־יש שואל אם קיום ח ס ו־ס י ם בת„א הוא יותר חשוב מחנוך ה ב נ י ם ה ח ר ד י ם...

ובינתים מתלקח שוב דילוג חם בין מברסקי ובונרצ'וב וחלוף „קומפלימנ־טים".

מברסקי צועק: „זהו ש ק ר! אתה משקר באפן נ ב ז י!"

ובונרצ'וב מעיר בצדק: „אין אני בא לבקש כ ב ו ד כאן". כמובן, אין זו האדריסה הנכונה לכבוד!

עודם מדברים וצועקים והנה פתח המומ"ם (פועלי ציון בלע"ז) את המע־נה־לשון שלו, פה ממלל רברבן ומשמיע דברי „עמעם":

— „התקציב הוא „ מ מ ז ר י" ואיצר־הישוב הוא „בלוף", מפני שאין תומכים כאן בבה"ם של „אידיש", נוסח מוסקבה".

לא כן החבר פיינשטין, שהוא, כנר־אה, דיפלומט מומחה ופקח והוא מבין שהכל כאן „פוליטיקני, ודורש מה„גיש המאוחד" שלא לעשות „אחיזת עינים". ולא יכל עוד בלוך להתאפק, קפץ ממקומו ואמר דברי כבושין לצד י מ י ן, כמובן, בלשון עדינה ומנומ־סה של יו"ר: אל נא תפריעו; אין י ו ר ק י ם. רבותי, בפני ארבעים אלף תושבים!

נכנס וינשל יצא סוד. הד"ר בנימיני מספר פתאם כדבר איזו „פתקא של איום", ששלח החבר קיצים לד"ר ווייגשיל הריביזיוניסט, וקיצים מכחיש באירופית: „זה ש ק ר! הראה את הפתקא!"

וגם העליה הרביעית זכורה לטוב! מנגנבים הפולני צועק ממקומו: זהו איום נ ס!

ואולם, כל הצרות באות תמיד מן האשה. חבל, חבל מאד שהנברת פ ר ס י ץ השתתפה בישיבה זו והפ־סיקה את כל ה„וכוחים", שאלמלא כך היינו זוכים ל„מלון" גדול ועבה. „ליבר מו" שלמה לחרופים וגדופים, מ„הס־טוריה" הדיפלומטית שלנו בת„א.

עצתי לתלמידי המכללה שלנו, כשיצטרכו לכתוב פעם „דיסרטציה", כמנהג התלמידים לדוקטוריה, שיכתבו על תימה זו דיסרטציה עשירה, עידית שבעידית ויישתמש: ב„מלון" זה שלי שבשעורי הפעם — ומובטחני כי יצ־ליחו במבחנם ויקבלו תאר „פרופי־סור".

לא רבותי, כבודם של עסקנינו ומנ־היגינו בת„א במקומו מונח, הכל אפשר ללמד מהם: פשיטות־הרגל, פשיטת היד, תורת פיננסים, חכמת המדינה, אך לא נמוס ודרך־ארץ!

ואילו הייתי אנכי באותו מעמד של פרנסי־הקהלה בת„א ומנהיגיה, הייתי אומר להם בפרוש, לימון ולשמאל, בלא חשש של „מכתבים למערכת" ואפילו מעקיצת־פשפש של איזה מציצי בעתון ההגון, בהאי לישנא:

— „הוי, יהודים — עד מתי תהיו „יהודים", כלומר, יהודי־הגלות? עד אן לא תבינו, כי לא יכירכם מקומכם פה בעיריה?...

ועכשיו שלא הייתי, אני פונה אל תלמידי היקרים שבת„א, אולי יסריה אחד מהם את עצמו לומר להם כדברים האלה בשמי, או אם לא ירצה להביא גאולה לעולם — בשמו, ואכיר לו טובה.

*

וכשקראתי בעתונים את המחאה של תושבי הדר־הכרמל כנגד פועלי חיפה, שערכו „פוגרום" בביתו של פבזנר, כידוע, אמרתי בלבי: ראו מה בין בני לבן חמי!

הם, הבורגנים שלנו, לא למדו את התורה הזאת של כתיבת „מחאות", אינם יודעים אותה על בוריה ויצאה מתחת ידם בלתי מתוקנת, בסגנון של „ברזיגלאך" ובלשון של „זייטשנ מוהל" ו„איף יו־פליז", כראוי באמת לבורגנים־בטלנים שלנו, שהם מוהלים תמיד את יינם במים, גם בעתונים וגם באספת־הנבחרים, ואינם יודעים את הסוד כי בעולמנו זה — חוצפא יסני!

ה„מחאה" שלהם מתחילה, כמובן, עפ"י הסגנון הישן, הרבני־הסוחרי: אנחנו התתומים מטה, או פשוט, העב־דים לשמאל, האסקופה הנדרסת למוס־קבה, דברים שאינם מעלים ואינם מו־רידים, יאין איש שם על לב ואינם נשלחים לעתון אלא רק „למען ידעו", כי ישנם בק"ק חיפה מ"ג גדולי הדור, שהם מוחים ובוכים ולפעמים גם מבר־כים ומספידים בסגנון אחד...

לא כן הפועלים שלנו, שהם מוכחים לאותו דבר, „מזיקים למחאות", או כמו שאומרים אצלנו בכוסקבה: „ספעצים שלמים! — „אם לאשכנזית — הניחו לי" ואם למחאות הניחו להם לפועלים שלנו! מחאה היוצאת מתחת עטם היא כתובה בהלכה: חריפה, ורגזנית, ועוק־צת ודוקרת ובעיקר — א ג ר ו פ י ת ו מ א י י מ ת. והחלטות מועצת פועלי־ירושלם כנגד התנה"צ בדבר מחוסרי עבודה בשבוע זה הלא תוכלנה להוכיח!

מחאות כאלו, שיש בהן ד י נ מ י ט, דברים כמתלהמים וכדרבנות ממש — אלו עושות רשם ופעולה ומזעזעות את מלון־יון וקולן נשמע ת"ם פרסאות על ת"ק פרסאות עד אמריקה, יותר אפילו מ„הלא ניו־יורק!" ו„הלא לונ־דון!" ואפילו „הלא ירושלם", בתיליפון, שמתפעל ממנו כ"כ בן־אב"י שלנו. כנראה שגם את תידיעות המשמחות ע"ד פניית ויצמן וברנדרים קבל בן־אב"י ע"י השח־רחוק שלו „הלא ירו־שלים!" הלא! ניו־יורק!...

ואת האמת אגיד לכם, רבותי, כי בשעת קראי ע"א הפרעות שנעשו בביתו של נש"א הועד בהדר־הכרמל, על האבנים שנזרקו, הדלתות שנשברו והשמשות שנופצו, אמרתי בלבי: „מצ־יה עליון על פבזנר ויאה הוא למעשה שכזה! תמיד היה נוטה לצד ש מ א ל והרי בא על שכרו, ועוד לא נגמר, עוד ידם נטויה!

כמו שאמר אבר אחד בשעה שהפו־על שלו, שגדל וחנך אותו בביתו, זרק עליו אבנים:

— „לפי הטובות הרבות שעשיתי לו, עלי לקבל ממנו עוד אבנים רבות"...

ובשעת קבלת־הפנים הנהדרה שבח־תונת בת קלוריסקי, — התונה שלא היתה דוגמתה מכבר בעירנו בפשטותה וברוממותה — נפגשתי באחד מבעלי־הבתים החשובים בחיפה מבין „המר־חים" והוכחתיו, כמובן, על הנוסח הדך והענוג של „מחאתם" וענה לי תלמידי הנעלה הזה בדרך משל:

— מספרים, כך הוא־פותח את המע־שה שלו, — כי שני יהודים רבו פעם ביניהם, ואחד מהם קלל את חברו ואמר לו: „יכנס הרוח באבי־א ב י כ ם!".

שאל אותו אחד מן הצד ואמר: הואיל ואתה מקלל אותו באב־אביו, מפני מה הנך נוהג עוד כבוד בו ופונה אליו בלשון רבים: „אבי־א ב י כ ם"?

— לא, ענה השני, בשעה שאני אומר לו: יכנס הרוח באבי־אביכם, בלשון רבים. הריני מתכוון לא רק אליו אלא לכל בני משפחתו.

גם תושבי חיפה התכוונו בזה, כנר־אה, לא רק לפועלי חיפה אלא לכל „בני משפחתם" בירושלם ובשאר המ־קומות, שהם מביעים להם „סולידריות" על מעשיהם בארץ.

אגב, נודע לי כי אחרי המאורעות האחר נים של נפוץ השמשות בחיפה ובו"י והחשש לשמשות הרבות של כלי־יון ושאר המוסרות בעירנו, החלט שד־זנגוף מנהל התעשיה בארצנו, יפתח בית חרשת חדש לזכוכית בטנטורה...

*

ובכ"ז, רבותי, עולם כמנהגו נוהג. משבר ושביתות, שמיטות וערב־שמי־טות, אפילו ברחוב ממילא מהאי גיסא, ו„הילילא וחיננא" מאידך גיסא: הצנות ונשפים ב„סטודיה" של גנסין וארנון, ו„משקה'לה חזיר", ו„תעלולי השטן" של תאומי חברוי. גם תהלוכות בתי־הספר לכבוד חמשה־עשר לקרית־משה, זו היפה שבבנות ירושלם מצד מערב. ועל כלם המשרד החדש בעירנו ל ש ד ו כ י ן. בקצור, אחד מחסדי ה' עמנו. אחת מסגולות עמנו, אחד מסגולות קימומו. הוא — הכשרון לשכח את הרעות ואת הפרעות שלהם ברו־מיניה ושלנו בארצנו, להסיח את הדעת מהפגעים ולהשה־עשע אפילו בשעה שהרב חדה מונחת על הצואר...

אי"ה בשבוע הבא נזכה שוב לראות את ה„הוגנוטים" בתיאטרון „ציון", ואדהכי והכי הביא גם ה„כרמל המזרחי" מין יין חדש, יין ברזל כדי לשמח את הלבבות בשעת צרה ולשתות ל„חיים" אחרי המול־טוב של המשרד לשרוכין. וכנראה, מפני ה„טפה המרה" של יין הברזל, „נשתכרו" המנהלים ושכחו את הזמנים, והם עומדים ומכריזים במודעות גדולות בעתונים עד היום הזה „הכונו לקראת ה ק י ץ"! אעפ"י שאנו שומרים, כמדומני, בחצי החדוק. כנראה, שמפני זה נתמעטו הגשמים אצלנו ביהודה בשנה זו...

*

ולסוף, מחויב אני לספר לכם תלמידי ותלמידותי, את ה„אפילוג" של „הנידון: שש ת ר נ ג ו ל ו ת", מחמת שסוף מעשה זה עולה ביפיו מאה קבין על תחלתו וכדאים הדברים לשמעם.

הן זוכרים אתם בודאי את כל המע־שה הנורא, שספרתי לכם ביחודי ר' משה שמש של בית דין, שלקחו ממנו בשבם וכל ההרפתקאות והצרות שהיו לו מהמשטרה.

ואולם, בקש משה טבראני לישב בשלוה, והנה קפץ עליו רוגזה של המשטרה, לו קרה המקרה הזה בימי מכשלת הדור ושמעאל היו ה„פוליסים" מוטלים ממני את ה„הרנגולות" ושוחטין אותן לעינינו ועושים „פנטזיה" שלמה על חשבוני, ואותו היו שבים מיד ב„חר גדיא" עד שישלם „בקשיש" ויקרא לו דרור. ואולם חיים אנו ב"ה תהת כמ־שלה מנדטורית, שהיא מתנהגת בצדק וביושר ועוסקת ב„צער בעלי החיים" יותר מצער עם בני האדם...

בקצור, בשבוע זה קבל ר' משה שוב מכתב „הנידון: שש תרנגולות" ונתבקש לפנות תומ"י אל „הנוקטה".

— „תן 102 גרושים!" — אמר לו השוטר".

— מדוע 102 גרושים, והלא מקדם דרשתם רק 72 גרושים?

— מפני, שבינתים עבר עוד חדש והממשלה בלבלה את תרנגולותיך, ושלחה אותן משכם לירושלם ע"י שוטר א י ר ל נ ד י מיוחד, ולול חדש „לול לאומי" צבוע תכלת־לבן עם חוטי ברזל הדשים.

מילא, לא התעילו כל טענות ומענות וכל השתדלות להוזיל את המקח, הוא רץ וכתת את רגליו בין כל השכנים עד שהשיג גמילות־חסד ואסף את כל הס־כום עד פרוטה אחת.

ואולם, כשנגש אל הלול היפה, והס־תכל לתוכו דרך שבבת־הברזל החדשה והמבריקה, הביטו אליו רק ח מ ש תרנגולות.

— והיכן התרנגולות ה ש ש י ת?;

— צעק ר' משה לשוטר.

— השוטר האירלנדי שהביא אותו, — ענה הפולים — חלך באמצע הדרך לשחק „פוט באלל" עם חבריו, ואתה התרנגולות נתישבה ועשתה „ויברה". כנראה, ששמעה ע"א המשבר הגדול השורר בירושלם והזדה לשבב.

ר' משה דנן נשבע לפני קהל ועדה שלא הכיר כלל את תנגולותיו. „הן אפ־רוחים היו ממש" — כך הוא מספר בהתפעלות — „כשעובתי אותן בשבם ובעשיו אפרוחים נעשו תרנגולות גדו־לות, שכנות ובריאות־בשר שהן מת־גדרות בנוצותיהן ובסנטרן הכפול, כדרך המטרוניות הגעלות, בקצור: נקבות השובות שהן מטילות ביצים ומטילות ב„לול־הלאומי" שלהן.

ולא זאת אלא, שהן מיוחסות גדולות מהמת שהכפיקו ל ה ת א ז ר ח בשבם ובהיות ששלמו מ ס י ם. כידוע, יש להן זכות הבחירה בבלריה יותר אפילו מאנשי בית־הכרם שלנו.

— אגב, יש שם „דואל" נורא בענין הבחירות והדדיפה אחרי ה„בסא" של לורד־מאיר. כפי שמשערים ההגים תבונתם „על הפה". ישוב האפט אל כנו!...

ועכשיו, מתעוררת שאלה חמורה: היות ור' משה קנה ש ש תרנגולות, שלש בשב לו ושלש בשביל אחיו בעל־הגימטראיות שלו, מי יסבל בנזק הת־רנגלת שנעלמה?

לע"ע יש דו"ח בין שני האחים ונמסר הענין לידי בוררות, ואת הפסק אודיע לכם א"ה בשעורי הבעל"ט — וחסל כדר תרנגולות!

עזמות